

**Alam-Saksimaa
liidumaa valimispiirkonna juhataja info**

Alam-Saksimaa liidumaa kohalike omavalitsuste
valimiste põhijooned

Alam-Saksimaa liidumaa kohalike omavalitsuste valimiste põhijooned

Alam-Saksimaa liidumaal valitakse iga viie aasta järel saadikud rohkem kui kahetuhandesse kohaliku omavalitsuse organisse (piirkonna assambleesse (*Regionsversammlung*), maakonna parlamentidesse (*Kreistage*), linnavolikogudesse, vallavolikogudesse, omavalitsuste ühenduste volikogudesse, linnaosade volikogudesse ja külavolikogudesse (*Ortsräte*)). Nendes linnades, mis moodustavad iseseisva haldusüksuse, valitakse üksnes linnavolikogu. Hannoveris ja Braunschweigis valitakse lisaks linnaosade volikogude koosseis. Paljudes kohalikes omavalitsustes toimuvad samaaegselt ka koosseisuliste maavanemate ja linnapeade otsevalimised.

Maakondliku alluvusega valdades võivad toimuda üheaegselt kuni viied erinevad valimised:

- omavalitsuste ühendustesse kuuluvate liikmesomavalitsuste maakonna parlamendi valimised, omavalitsuste ühenduste volikogude valimised, vallavolikogude valimised, samuti linnapeade ja maavanemate valimised;
- ühtsetes omavalitsustes maakonna parlamendi valimised, vallavolikogude valimised, samuti linnapeade ja maavanemate ning vajaduse korral ka külavolikogude valimised.

Kes on valimisõigusega isikud?

Valimisõigusega (nn aktiivse valimisõigusega) isikuteks võivad olla Saksimaa või mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikud, kellel on valimiste päeva seisuga täitunud 16. eluaasta, ning

- kes on elanud vähemalt kolm kuud valimispiirkonnas (nt maakonna parlamendi valimiste korral antud maakonnas), milles nad soovivad valida,
- keda ei ole tsiviil- või kriminaalkohtu lahendi alusel valimisõigusest ilma jäetud, ning
- kes on kantud valijate nimekirja või omavad hääletamise tõendit.

Valijate nimekirjad koostavad kohalikud omavalitsused (omavalitsuste ühendused). Üldjuhul kantakse valijad valijate nimekirjadesse automaatselt, kuid seda üksnes eeldusel, et nad on oma elukoha vastavas kohalikus omavalitsuses (õigeaegselt) registreerinud.

Keda saab valida?

Kohalike omavalitsuste esindused

Valida saab (nn passiivne valimisõigus) isikuid, kellel on valimiste päeva seisuga

- täitunud 18. eluaasta,
- kes on elanud valimispiirkonnas (nt vallavolikogu valimiste korral antud vallas) vähemalt kuus kuud,
- kes on Saksimaa kodanik või mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, ning
- keda ei ole tsiviil- või kriminaalkohtu lahendi alusel valitavusõigusest ilma jäetud.

Otsevalimised

Linnapeaks või maavanemaks saab valida isikuid, kellel on valimispäeva seisuga

- täitunud 23. eluaasta, aga veel mitte 65. eluaasta,
- kes on Saksamaa kodanik või mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik,
- keda ei ole tsiviil- või kriminaalkohtu lahendi alusel valitavusõigusest ilma jäetud ning kes suudab tagada, et ta tegutseb alati vaba demokraatliku ühiskonnakorralduse nimel selle põhiseaduslikus tähenduses.

Siin ei ole valitavuse eelduseks, et kandidaat elaks samas valimispiirkonnas, kus ta kandideerib.

Kes võib kandidaate esitada?

Kandidaate võivad esitada poliitilised parteid, valimisõigusega isikute rühmad (valijate ühendused) ning üksikisikud. Valijate ühenduste, nende organisatsioonilise vormi, suuruse jms kohta ei tee valimisõiguslikud sätted mingeid ettekirjutusi. Sellepärast võivad valijate ühendustena esineda ja seada kohalike omavalitsuste valimiste kandidaate üles ka valimisõiguslike isikute vabalt moodustatud ühendused.

Kuidas toimub kandidaatide ülesseadmine?

Isik, kes vastab valitavuse tingimustele, võib

- lasta oma kandidatuuri esitada poliitilise partei kandidaatide nimekirjas (valimisnimekirjas), kui ta ei ole mõne teise partei liige või on parteitu,
- moodustada koos teiste, samu või sarnaseid huve esindavate kodanikega valijate ühendusi ja seada koos nendega üles ühise valimisnimekirja, või
- osaleda valimistel üksikkandidaadina.

Kandidaatide väljaavalimine ja nende järjekorra määramine poliitilise partei või organiseeritud valijate ühenduse (= parteiline struktuur oma põhikirja ja programmiga) valimisnimekirjas toimub vastava partei või valijate ühenduse liikmete või saadikute koosolekul salajasel hääletamisel.

Salajasel hääletamisel tohivad osaleda üksnes valimisõigusega Saksamaa või Euroopa Liidu kodanikud, kes on partei või organiseeritud liikmelisusega valijate ühenduse liikmed. Salajane hääletamine kehtib ainult juhul, kui sellel osaleb vähemalt kolm valimisõigusega isikut.

Valijate ühenduse loomiseks piisab üldjuhul kolmest valimisõiguslikust isikust. Kandidaatide ülesseadmine vabalt organiseeritud valijate ühenduse valimisnimekirja peab toimuma valijate ühenduse valimisõiguslike isikute toetajate koosolekul. Sellise koosoleku kokkukutsumine ei pea toimuma erilise reglemendi alusel, kuid kõikidele valijate ühenduse valimisõiguslikele toetajatele tuleb anda võimalus koosolekust osa võtta. Ka siinjuures kehtib nõue, et kandidaatide ülesseadmine valimisnimekirja peab toimuma salajasel hääletamisel.

Isik, kes soovib valimistel osaleda üksikkandidaadina, võib oma kandidatuuri ise üles seada.

Parteid, valijate ühendused ja üksikkandidaadid saavad oma kandidaadid/kandidatuuri esitada vaid siis, kui neid toetab oma allkirjaga ametlikul formularil teatud arv vastava valimispiirkonna (vt selgitust lõigus „Kuidas toimuvad valimised?“) valimisõiguslikke isikuid. See nõue ei puuduta neid, kes on juba esindatud valimispiirkonna esinduses (nt vallavolikogus) või Saksamaa Liidupäevas (*Bundestag*) või Alam-Saksi Maapäevas (*Landtag*). Toetusallkirjade formulare väljastavad vastava valimispiirkonna eest vastutavad piirkonnajuhatajad, kelle käest saab ka muud infot, näiteks nõutava toetusallkirjade arvu kohta.

Eespool nimetatud kord kehtib vastavalt ka (koosseisuliste) linnapeade ja maavanemate kandidatuuri ülesseadmise kohta.

Kuidas toimuvad valimised?

Iga valija saab eraldi hääletamissedelile kõikide valimiste kohta, millel ta osaleb (nt eraldi hääletamissedelid maakonna parlamendi ja oma vallavolikogu ning vajaduse korral eraldi hääletamissedelid ka maavanema või linnapea valimiste jaoks).

Esinduste (nt maakonna parlamendi, vallavolikogu) valimistel kehtib kolme hääle põhimõte koos häälte liitmise ja kandidaatide ühise nimekirja koostamise võimalusega. Erinevalt liidupäeva ja maapäeva valimistest, saavad valijad teha igale hääletamissedelile kolm risti. Nad võivad anda kõik kolm häält ühele valimisnimekirjale tervikuna (ühisnimekiri) või ühele kandidaadile ühest valimisnimekirjast (häälte liitmine). Hääled võib aga jagada ka mitme ühisnimekirja ja/või mitme ühes valimisnimekirjas oleva kandidaadi või mitme valimisnimekirja vahel (ühisnimekiri).

Valimissüsteem näeb ette, et kõik kandidaadid oleksid hääletamissedelile kantud. Kuna üks kandidaatide nimekiri oleks terve valimispiirkonna (nt valla, maakonna) kohta liiga mahukas, jaotatakse valimispiirkond ligilähedaselt ühesuurusteks, erineva kandidaatide nimekirjaga valimisringkondadeks.

Kuivõrd linnapea või maavanema valimised toimuvad ühes valimispiirkonnas, viiakse need läbi enamusvalimiste põhimõttel. Otsevalimistel on valijatel ainult üks hääl, mille nad võivad anda kandidaadile, tehes hääletamissedelile tema nime juurde risti.

Kuidas toimub häätelugemine?

Kohalike omavalitsuste esindused

Kohalike omavalitsuste esindustesse antakse mandaadid isikuvalimistega seotud proportsionaalse valimispõhimõtte alusel.

Mandaatide jagamisel rakendatakse inglase Thomas Hare'i ja Saksa matemaatikaprofessori Horst Niemeyer'i järgi nime saanud proportsionaalse jaotuse printsiipi, mille puhul häältearvu suhe kantakse proportsionaalselt üle mandaatide arvu suhte. Seejuures korrutatakse konkreetsetes esinduses jagatavate mandaatide koguarv ühele valimisnimekirjale antud häältega ja jagatakse kõikide antud häälte koguarvuga. Selle arvestuse kaudu saadakse proportsionaalarvud. Iga valimisnimekirjadesse kantud isik saab kõigepealt niipalju mandaate, kui mitu täismandaati talle tema proportsionaalarvu järgi on ette nähtud. Selle järel vabaks jäänud mandaadid saavad parteide ja valijate ühenduste valimisnimekirjad, kellel on kõige suurem häälte arvuline mürdosa. Parteide ja valijate ühenduste valimisnimekirjadest valitakse osa kandidaate isikumandaadi (isiklikult saadud häältearvu järjekorras), osa nimekirjade (järjekorra järgi valimisnimekirjas) järgi. Kohalike omavalitsuste valimistel ei nõuta proportsionaalses jaotuses osalemiseks minimaalset häältearvu („keelav klausel“ puudub).

Otsevalimised

Linnapeade ja maanõunike otsevalimised viiakse läbi enamusvalimiste põhimõttel. Valituks osutub see, kes saab enamuse häälest või kelle on ainsa lubatud valimisnimekirja kandidaadina valinud vähemalt 25% valimisõiguslikest isikutest ja kes on saanud enamuse antud kehtivatest häälest.

Kus toimuvad valimised?

Hääletamiseks moodustatakse valimisringkonnad. Väiksemad omavalitsusüksused (kuni 2500 elanikuga) moodustavad ühe valimisringkonna, suuremad jagatakse mitmeks valimisringkonnaks. Kohalikud omavalitsused määravad kindlaks valimisringkondade arvu ja nende juurde kuuluvad valimispiirkonnad.

Valijate nimekirja kantud isikud saavad automaatselt valijakaardi, millele on kantud, millises valimisringkonnas valija saab oma valimisõigust teostada. Isikud, kellel ei ole võimalik valima minna, või kes on temast sõltumata asjaoludel jäänud valijate nimekirjast välja, võivad taotleda hääletamise tõendi ja kasutada võimalust hääletada kirja teel.

Kes on valimiste läbiviija?

Kohalike omavalitsuste valimiste ettevalmistamine ja läbiviimine kuuluvad esmajoones kohalike omavalitsuste õiguspädevusse, kelle valimiskomisjonidel on täita olulised korralduslikud ülesanded, sealhulgas:

- valijate nimekirjade koostamine ja pidamine,
- valimisõiguslike isikute teavitamine nende valimisõigusest,
- hääletamise tõendite ja kirja teel toimuvaks hääletamiseks vajalike dokumentide väljastamine,
- hääletamisruumide valimine ja sisustamine,
- valimiskomisjonide liikmete valimine ja nende väljaõpetamine,
- hääletamissedelite hankimine,
- eri valimisringkondade hääletamistulemuste kokkukogumine,
- valimisdokumentide säilitamine.

Kaalukate abinõude rakendamine ja otsuste langetamine aga ei kuulu haldusasutuste, vaid sõltumatute valimisorganite võimupädevusse, kelleks on maakondade, valdade ja omavalitsuste ühenduste valimispiirkondade juhatajad, iga valimispiirkonna (nt maakonna, valla) valimiskomisjonide juhatused ning valimiste päevaks kokku kutsutud valimiskomisjonid.

Valimiskomisjonide ülesandeks on eelkõige ülesseatud valimisnimekirjade kontrollimine ja valimistele lubamine ning lõpliku valimistulemuse väljaselgitamine.

Valimiskomisjonide juhatused vastutavad eri valimisringkondade valimisjaoskondades toimuva hääletamise kulgemise ja valimistulemuste väljaselgitamise eest.

Valimiskomisjonide liikmed ja juhatused moodustatakse konkreetse valimispiirkonna valimisõiguslikest isikutest ja tegutsevad ühiskondlikus korras. Iga valimisõiguslik isik on kohustatud niisuguse ühiskondliku ülesande enda peale võtma. Alam-Saksimaa liidumaal tegutseb kohalike omavalitsuste valimiste ajal ühiskondlikus korras umbes 75 000 inimest.